

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто теоретичні та практичні питання сутності ризиків, їх впливу на діяльність підприємств та організацію на підприємствах робіт з управлінням ризиками.

Ключові слова: загроза, небезпека, ризик, класифікація ризиків, банкрутство, управління ризиками, економічна безпека підприємства.

Abstract

Theoretical and practical questions of the nature of risks, their influence on the activity of enterprises and the organization of work with risk management are considered.

Key words: threat, danger, risk, risk classification, bankruptcy, risk management, economic security of the enterprise.

Вступ

Аналіз багатьох наукових праць показав, що останнім часом питання вивчення ризику в діяльності підприємств набуло особливої гостроти, що пов'язано з посиленням конкуренції на всіх ринках, глобалізацією міжнародних економічних відносин, запровадженням жорсткого податкового регулювання, непрогнозованим коливанням цін і курсів валют, змінами у законодавстві країн тощо, що може несприятливим чином впливати на діяльність вітчизняних підприємств і розвиток підприємництва загалом. Тому, не дивлячись на значну кількість публікацій з даної тематики, актуальність обраної теми досліджень не викликає сумнівів.

Метою цієї роботи є аналіз теоретичних і методологічних основ ризику як економічної категорії та розробка рекомендацій з підвищення ефективності управління ризиками на виробничих підприємствах з метою нейтралізації їх негативного впливу на діяльність підприємств.

Результати дослідження

В результаті виконання роботи було досліджено етимологію поглядів на феномен поняття «ризик» та сутність класичної та неокласичної теорій ризику; зроблено порівняльний аналіз понять «невизначеність» та «ризик»; запропоновано власне трактування поняття «ризик»; встановлено функції ризику та проаналізовано їх зміст; вивчено існуючі класифікації видів ризиків та запропоновано власну класифікацію видів ризику; досліджено сутність поняття «економічна безпека підприємства»; проаналізувати взаємозв'язок понять «загроза» та «небезпека»; розроблено рекомендації щодо вибору підходів до зниження рівня ризику на підприємствах; запропоновано алгоритм розрахунку рівня ризику та його впливу на стан економічної безпеки підприємства тощо [1].

Зокрема встановлено, що можна виокремити 5 основних етапів еволюції поглядів на феномен поняття «ризик», які так чи інакше пов'язувалися з можливістю або неможливістю отримання підприємством запланованого прибутку та з поняттям «невизначеність». Причому класична теорія вважає, що «ризик» і «невизначеність» є нетотожними поняттями, а неокласична – тотожними [2].

Було запропоновано нове тлумачення поняття «ризик», яке відрізняється від існуючих більш точним формулюванням відмінності від терміну «невизначеність». Так, ризик – це апріорна або статистична ймовірність виникнення додаткових збитків, або перевищення очікуваного рівня втрат, або недоотримання доходів порівняно з варіантом, передбаченим підприємством, яку можна розрахувати та спрогнозувати, на відміну від невизначеності (оціночної ймовірності), яка не може бути спрогнозована чи розрахована і яка також може спричинити виникнення додаткових збитків, або перевищення очікуваного рівня втрат, або недоотримання доходів порівняно з варіантом,

передбаченим підприємством, але разом з тим може привести і до отримання суб'єктом незапланованих доходів та прибутків. Доведено, що невизначеність найтіснішим чином пов'язана з появою ризику, який, на відміну від невизначеності, може бути виявлений та розрахований. Підкреслено, що невизначеність є передумовою появи ризику.

Було зроблено висновок, що ризики завжди присутні на всіх етапах діяльності підприємства незалежно від сфери його функціонування; а повне уникнення ризиків неможливе через низку причин як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. Окрім того, наявність ризиків, яка супроводжує діяльність будь-якого підприємства, не є недоліком ринкової економіки. Більш того, відсутність ризиків, тобто небезпеки виникнення непередбачуваних і небажаних для підприємства наслідків від його власних дій, як правило, шкодить економіці, оскільки підриває її динамічність і ефективність.

Зроблено висновок, що загрози – це будь-які обставини або події, які реально і об'єктивно існують незалежно від бажання підприємства. А небезпеки – це ті потенційні загрози, які при прийнятті підприємством невірних управлінських рішень з їх нейтралізації, можуть нанести шкоду підприємству, тобто є основою для виникнення тих чи інших ризиків.

Зовнішні та внутрішні загрози, які реально виникають під час роботи підприємства, створюють для підприємства певні небезпеки і примушують підприємство розробляти відповідні рішення та впроваджувати їх з метою нейтралізації цих небезпек. А оскільки рішення завжди передбачають вибір тільки одного варіанта з декількох варіантів, то тут і виникають певні види ризиків, що можуть викликати для підприємства настання різних негативних наслідків (у випадку прийняття підприємством невірного рішення), включаючи банкрутство самого підприємства [3].

Запропоновано низку показників для оцінювання величини ризику, досліджено моделі діагностики ймовірності банкрутства підприємств (модель Альтмана, модель М. Спрінгейта, Модель Ліса, модель Таффлера і Г.Тішоу) та проаналізовано методики розрахунку інтегральних показників економічної безпеки підприємства [4].

Ретельно були проаналізовані зовнішні та внутрішні складові економічної безпеки підприємства: фінансова, виробнича, кадрова, правова, екологічна, силова, соціальна та інші.

Висновки

Саме фінансова складова економічної безпеки підприємства є тим узагальнюючим показником, який об'єднує (акумуляує) в собі всі інші складові економічної безпеки, оскільки саме стабільний і достатній рівень фінансових ресурсів, які є на підприємстві, дає змогу забезпечити підприємство всіма необхідними ресурсами, сучасними технічними засобами, кваліфікованими кадрами, пристойною заробітною платою персоналу, надійною охороною, тощо. І тому без суттєвого покращення процесу управління ризиками підприємствам важко буде зберегти свою економічну безпеку та свої конкурентні позиції на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Козловський, В. О. Основи підприємництва : навчальний посібник. У 2-х частинах. Частина I / В. О. Козловський – [Вид. 2-ге, переробл. та доповн.] – Вінниця : ВНТУ, 2017.– 119 с.
2. Козловський, В. О. Основи підприємництва : навчальний посібник. У 2-х частинах. Частина II / В. О. Козловський – [Вид. 2-ге, переробл. та доповн.] –Вінниця : ВНТУ, 2017.–116 с.
3. Козловський, В. О. Виробниче та комерційне підприємництво : навчальний посібник. /В. О. Козловський, О. Й. Лесько – Вінниця : ВНТУ, 2018. – 154 с.
4. Козловський, В. О. Бізнес-планування : навчальний посібник /В. О. Козловський, О. Й. Лесько.– Видання 2-ге, доповн. та переробл. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008, – 241 с.

Козловський Володимир Олександрович – к.е.н., доцент, професор кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: V@Vin.UA або Kozlovskiy.vk.vntu.edu.ua

Цирульніков Володимир Сергійович – студент 2-го курсу магістратури гр. МПОУ-18м факультету менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця.

Kozlovskiy Volodymyr Oleksandrovych – Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Enterprise Economics and Production Management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsya, e-mail: V@Vin.UA or Kozlovskiy.vk.vntu.edu.ua

Volodymyr Tsirulnikov – 2nd year master's degree student gr. MPOU-18m of the Faculty of Management and Information Security of Vinnitsa National Technical University, Vinnitsya.